

Forn de calç 1 del Pla de l'Escaiola

Matadepera

Ubicació

Comarca: Vallès Occidental
Lloc/Adreça: BV-1221. Carretera de Sabadell a Talamanca, PK. 7,600
Emplaçament
Alçada: Vessant hidrogràfic dret de la Riera de les Arenes.
585

Coordenades:

Latitud: 41.62974
Longitud: 1.99567
UTM Est (X): 416343
UTM Nord (Y): 4609155

Classificació

Número de fitxa 08120 - 184
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Element arquitectònic
Estil / època: Modern Contemporani
Segle XVIII-XIX
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: No té cap tanca de protecció. Està força malmès i un pi de grans dimensions ha crescut damunt del que era la boca d'accés a la fogaina
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 08119A001000380000YM
Autoria de la fitxa Jordi Montlló Bolart
Data de registre de la fitxa: dc., 03/02/2021 - 16:17

Descripció

Forn de calç situat al marge dret de la carretera que va de Sabadell a Talamanca, un cop deixada enrere la Torre de l'Àngel; entre el Torrent de l'Avenc del Sendó i el Torrent de l'Escaiola, ambdós afluent de la Riera de les Arenes, pel seu vessant dret.

Està construït aprofitant el marge natural del terreny. És de planta circular, reblert de terra provinent del mateix marge i fullaraca (mesura 4 metres de diàmetre per una alçada màxima actual de 3'5 metres). En les parets interiors encara es poden observar restes de rubefacció i vitrificats de tonalitats verdoses i varies fileres de pedra situades al coronament superior de l'olla.

La boca d'accés a la cambra de combustió o fogaina estava orientada a l'est. Un pi de grans dimensions hi ha crescut al damunt mateix.

Observacions:

En el mapa interactiu de Ramon Suades i Jordi Senyal (2016), aquest forn rep el nom de forn de la Torre de l'Àngel I, per aproximació a l'edifici. S'ha optat per posar el topònim d'aquesta zona, coneguda pels mataperencs com a Pla de l'Escaiola més adient a la producció de calç.

Història

Els forns de calç són construccions que es troben arreu de Catalunya i en nombre important al municipi de Matadepera. Fets de pedra, maó i fang o morter de calç, al seu interior es feia una combustió de llenya per a obtenir calç. Aquest material era emprat en la fabricació del morter de calç, indispensable per a la construcció (barrejant-lo amb aigua i sorra). També servia per impermeabilitzar les cisternes i els safareigs, així com per desinfectar. També tenia un ús agrícola per a desinfecció de paràsits de la terra, o per ensulfatar les plantes contra les plagues.

El procés de transformació de la pedra en calç es feia per combustió, mitjançant un pou o olla, de planta circular i alçat cònic, excavat dins d'un marge o parcialment a la roca. Es necessitaven temperatures entre els 800° C i els 1.000 °C perquè el carbonat càlcic s'alliberés de l'anhídrid carbònic i passés a òxid de calci. Però per aconseguir aquest procés, es necessitava una preparació llarga i feixuga. Aquestes tasques duraven al voltant d'un tres mesos i començaven entre el gener i el febrer, quan les feines agrícoles eren més escadusseres.

Primer de tot, es necessitava combustible, que s'obtenia desbrossant el bosc. El següent pas era el d'arrencar la pedra amb pics, maces, martells, escodes i malls. Després es transportava la pedra i els feixos de branques amb els carros o mules fins al forn. Aquest s'omplia posant de forma circular les pedres depenent de la seva mida, sempre començant per la part inferior i disposant-les damunt del pedrís o banquetta circular que s'hi havia fet prèviament. Aquesta feina era de màxima importància perquè en depenia tota la cuita. Això permetia crear un buit al seu interior, com si es tractés d'una barraca de pedra seca sobre la qual s'aniria omplint fins arribar a la corona, al capdamunt, mentre que aquest buit permetria col·locar i alimentar la cuita en cas de necessitat emprant el gavell; una mena de forca.

Un cop s'encenia el foc, es deixava encès els dos primers dies amb una faixa que es tapava a poc a poc. Se sabia que el forn era cuit quan sortia una flama blanca i les pedres es posaven ben vermelles, com la brasa. Quan aquest procés d'encesa començava ja no es podia aturar fins que el mestre calcinaire donava per bona

la cuita.

Calien entre una dotzena i una quinzena de dies per tenir la pedra a punt. Després en calien una vintena més per refredar-se. La calç viva s'apagava llençant-hi aigua, transformant-se així en hidrat de calç o calç morta. Després d'aquest procés ja es podia desenformar i transportar la calç en carros fins a la seva destinació.

Bibliografia

AJUNTAMENT de Matadepera (2009). Pla d'Ordenació Urbanística Municipal de Matadepera. Tomo IV. Catàleg de Béns.

ARBÓS, Maria; IBARZ, Joan; PIÑOL, Isidre (2003). Els forns de calç a la comarca de les Garrigues. Vida i treball entorn de la producció de calç: Els forners de Tarrés. Col·lecció d'Estudis Locals, Lo Plançó, núm. 3. Editorial Fonoll i Ajuntament de Tarrés.

BALLBÉ i BOADA, Miquel (1988). Matadepera. Pagesos i Menestrals. Ronda Vallesana, 9. Terrassa. Editorial Ègara.

BALLBÉ i BOADA, Miquel (2000). *Topònims de Sant Llorenç del Munt i rodalia*. Matadepera: autoedició.

FERRER ALÒS, Llorenç (2015). Eines i feines dels oficis. Edicions Brau. Barcelona.

FONT, Xavier ; JUAN-MUNS, N. et al. (1989). Carta Arqueològica del Vallès Occidental. Arxiu d'Inventari del Patrimoni Arqueològic de Catalunya. Servei d'Arqueologia. Generalitat de Catalunya.

FONT, Xavier (1997). *Inventari del Patrimoni Cultural de Matadepera*. Ajuntament de Matadepera.

FONT, Xavier; MUNUERA, Jaume (2014). *Matadepera. Patrimoni cultural*. Ajuntament de Matadepera.

GRAUS, Ramon i ROSELL, Jaume (2010). Història de la construcció a la Catalunya contemporània. Apunts del curs. Secció d'Història de la construcció del departament de Composició Arquitectònica. Universitat Politècnica de Catalunya.

ROSELL, Jaume i SUBIRATS, Miquel (1987). La producció de calç, ahir. El procés pre-industrial de producció de calç, a la comarca del Montsià. Col·legi Oficial d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Barcelona.

SUADES, Ramon; SENYAL, Jordi (2020). Mapa Interactiu de Sant Llorenç del Munt i serra de l'Obac.

